

לפרשת נשא: כיסוי וגילוי

יש במשכן שילוב בין יריעות בעלות ערך עצמי, לבין יריעות המשמשות ככיסוי. יש יריעות, הממלאות את שני התפקידים כאחד. כדוגמת הפרוכת, שהיא חלק מחלקיו של המשכן, אך משמשת בעת המסע לכסוי הארון. משאם של בני גרשון כולל סוגים השונים של יריעות, מסכים ומכסים. כמבואר בפסוק:

וְנָשְׂאוּ אֶת יְרִיעַת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד מִכֶּסֶהוּ וּמִכֶּסֶה הַתַּחַשׁ אֲשֶׁר עָלָיו מִלְמַעְלָה וְאֶת מִסְךְ פְּתַח אֹהֶל מוֹעֵד. (ד' כה).

יריעות המשכן, הן היריעות התחתונות והן יריעות העזים, נחשבות ל"אהל מועד", שהוא כינויו של המשכן. לפי הניסוח הזה, עיקרו של המשכן הוא בחלק המאהיל שבו, ביריעות, ואילו הקרשים הנעוצים באדנים הם הבסיס שעליו מונח האהל, ואולי גם הדפנות המקיפות את החלל שנוצר תחת האהל. דומה הדבר לסוכה, שבה עיקר המצוה הוא הסכך, והדפנות משניות לו בחשיבותן.

לעומת זאת, "מכסהו ומכסה התחש אשר עליו מלמעלה" מתוארים כמכסים – המחפים על האהל עצמו. במובן מסוים אפשר לומר שהמשכן בנוי מכיסוי על גבי כיסוי. ואפשר, שכל המשכן כולו אינו אלא כיסוי לשכינה השורה בו, כשם שגוף האדם יכול להתפשט כ"כיסוי" של נשמת אדם. שהיא תמציתו ועיקר מהותו של האדם. היבט נוסף של דרישת הכיסוי במשכן מתבטא באופן נשיאת הכלים על ידי בני קהת. לפני שהקהתים נגשים לשאת את כלי הקודש, צריכים הכהנים לכסות את כל הכלים. רק אחרי שאהרן ובניו מסיימים לכסות את הקודש ואת כל כלי הקודש, יכולים בני קהת לבא ולשאתם: "ולא יגעו אל הקודש ומתו". בזוהר נאמר, שתפקידו של הכיסוי אינו רק למנוע את הנגיעה בכלי הקודש, אלא גם למנוע את ההסתכלות בהם. והדברים מפורשים בפרשת ארון העדות בבבית שמש: "ויך באנשי בית שמש כי ראו בארון ה'" (שמואל' ו, יט).

סדר הכיסויים מפורט לגבי כל אחד מן הכלים בנפרד ובאופן שונה. הארון מכוסה תחילה בפרוכת המסך, על גביה כסוי עור תחש ומעליו פרשו בגד כליל תכלת. על שלחן הפנים פורשים בגד תכלת, ועליו מניחים את כלי השלחן: קערות, כפות, ושאר הכלים ולחם הפנים. שהרי הוא חייב להיות שם תמיד. מעל כל זה פרשו בגד תולעת שני ועליו מכסה עור תחש. את המנורה ומזבח הזהב מכסים בבגד תכלת ומעליו מכסה עור תחש. ואת מזבח הנחשת מכסים בבגד ארגמן, עליו מניחים את הכלים ומעל הכל – מכסה עור תחש. ההקפדה על סדר הכיסויים, מספר המכסים והחומר ממנו הם עשויים, מלמדת שיש משמעות מהותית לכיסוי בכלל, ולסוגי הכיסויים השונים בהתאמה לכלים השונים, בפרט.

המפרשים נתנו טעמים להבדלי המכסים וליחס ביניהם לבין הכלים להם נועדו. ניתנו הסברים בדרך הנגלה ובדרך הרמז והסוד. העקרון הבסיסי די פשוט: בגד התכלת מסמל את השמים והחכמה, הטהרה והקדושה. כתכלת השמים ומי הים, וכתכלת הציצית. לכן, הערך הזה אמנם מצוי בכל הכלים, אולם ארון העדות, שבו התורה, נתייחד בכך שהמכסה הציצוני שלו, הנראה לכל, הוא מכסה התכלת. הפרוכת המכסה את הכניסה לקדש הקדשים, מקום משכנו של הארון, עוטפת את הארון גם בעת המסע. למזבח הנחשת ולשלחן הפנים יש כסוי אדום: ארגמן למזבח ותולעת שני לשלחן. הצבע האדום מסמל דם ובשר, חיות וחיוניות, ולכן הוא מכסה את שני הכלים הללו. את המזבח שעליו דם וזבחים, ואת השלחן שעליו הלחם. בנוסף לאלו, קיים גם מכסה עור תחש המשותף לכל הכלים, ולדעת רב"ע עיקר חשיבותו בכך שהוא עשוי עור ולכן הוא מגן על הכלים ובדי-הכיסוי מפני אבק וגשמים. עורות תחשים משמשים גם לכיסוי המשכן עצמו בעת שהוא מוקם ומתפקד, ולא רק בעתות המסע.

ההתייחסות הרצינית והמשמעותית לכיסויי הכלים בעת המסע, מעבר לכיסוי המשכן עצמו בעת עבודתו, מלמדת על חשיבותו של ענין הכיסוי עצמו, כחלק מן הבניין ועבודתו. ה"כלי יקר" הסביר כך גם את תפקודה של הכפורת: "ועשית כפורת – כיסוי מלמעלה, רזמו שצריך לכסות סודות התורה שלא לגלותם ברבים כי דברים שכיסה עתיק יומין אל תגלה אותם, וכמו שנאמר "ונאמן רוח מכסה דבר" (משלי יא יג), וכתוב "כבוד אלהים הסתר דבר". (משלי כה ב).

חז"ל סמכו לענין ההסתרה הרצויה את הפסוק בספר משלי: "כבוד א-להים הסתר דבר וכבוד מלכים חקור דבר" (כה ב). פסוק זה נדרש להיבטים שונים של הסתרה: מכיסוי הכלים וההמנעות מהסתכלות אל פנים המשכן והמקדש, ועד האיסור לעסוק במעשה מרכבה, להתבונן במה שאין ראוי לעסוק בו ולחשוב בו והאיסור לגלות רזי תורה וסודותיה.

הסקרנות היא תכונה אנושית בריאה, והיא יסוד המדע והחכמה וההשגה של בני האדם. רש"ר הירש מדגיש את חשיבותו של חלק הפסוק "כבוד מלכים חקור דבר", בעניינים של מדינה וחברה, הגילוי והבירור חשובים ואפילו הכרחיים. ובלשונו: "מדיניות סודית היא מדיניות גרועה ... כבוד הוא למלך שמעשיו ברורים וכל אדם יכול לבוא עד חקרם, הפומביות היא אבן הבוחן למעשי השליטים". אולם הרצון להיות כא-להים, לדעת הכל ולחשוף הכל בעולם הרוח ובנפש האדם, גנוז בו מחטא עץ הדעת. האדם המשכיל והחוקר, הלמדן והחכם, חייבים להיות מודעים גם לקיומו של היבט אחר בתודעה האנושית: ההיבט של הצנעת המבט. ההכרה בכך שיש עניינים שטוב להם להשאיר בכסוים. וטוב לאדם שלא ישתדל לחשפם. לפעמים אלו שאלות של אמונות ודעות, לפעמים עובדות ומעשים הקשורים לחיי בני אדם הקרובים אליך או הרחוקים ממך. לפעמים מפני שאלו דברים שאי אפשר בכלל לרדת לחקרם, כי "אין אדם יודע מה בלבו של חברו" ובודאי אין אדם יכול להכיל בתבונתו את סתרי הבריאה והליכותיה. לפעמים אלו דברים שחקירה יכולה לבררם, אולם טוב להם שיישארו מוצללים, כסויים בכסוי ההולם את אפיים, וממתינים לשעת הכושר הראויה לגילויים.